

Stanovisko Asociácie priemyselných zväzov a dopravy

na rokovanie HSR SR dňa 10. 4. 2025

Dopady rozhodnutia USA zaviesť plošné clá na ekonomiku Slovenskej republiky a návrhy riešení

A. Dopady rozhodnutia USA zaviesť plošné clá na slovenskú ekonomiku a priemysel

USA sa rozhodlo zaviesť 25 % clo na oceľ a hliník a následne aj na dovoz automobilov a vybraných súčiastok z Európy. Ďalšou reakciou USA bol plán zaviesť pre približne 60 krajín sveta tzv. recipročné clá na všetok tovar. Recipročné clo na ostatný tovar pre Európsku úniu bolo stanovené na 20 %.

V stredu 9.4.2025 americký prezident vydal vyhlásenie o pozdržaní ciel na 3 mesiace, pričom uvádza konkrétne recipročné clá. Podľa agentúry Reuters sa Trumpovo oznámenie zrejme nedotkne už zavedených amerických ciel na automobily ani ciel na oceľ a hliník. Na teraz nevieme túto informáciu 100 % verifikovať. V platnosti však zostávajú recipročné clá voči Číne a aktuálna informácia hovorí o ich ďalšom náraste (zo 104 % na 125 %). Pozdržanie sa netýka Mexika ani Kanady.

Zavedenie ciel najmä na dovoz automobilov a vybraných súčiastok z Európy zasiahne slovenskú ekonomiku v období, keď je naďalej výrazne závislá od automobilového priemyslu. Slovensko patrí medzi krajiny s najvyššou expozíciou voči americkému trhu – a v kontexte objemu vývozu automobilov je dokonca najviac ohrozenou krajinou v rámci celej EÚ. Podľa analýzy holandskej banky ING je Slovensko spolu so Švédskom tretím najväčším vývozcom osobných automobilov do USA, no práve **objemová závislosť** slovenského exportu od amerického trhu nás radí na prvé miesto z hľadiska zraniteľnosti voči novým clám.

Zahraničnoobchodná expozícia SR voči USA s ťažiskom v automotive

- Automobilový priemysel tvorí 30 % slovenského exportu, 10 % HDP a zamestnáva priamo či nepriamo 290 000 ľudí.
- Slovenský export do USA tvorí 4 % HDP, pričom 3/4 z toho sú autá a ich komponenty.
- Slovensko vyviezlo v 2024 do USA približne 96 000 vozidiel v hodnote 6,25 miliardy USD.

- Očakávame, že zavedené 25 % clá spôsobia výpadok predaja približne jednej pätiny tohto objemu – teda zhruba 20 000 áut. Tento odhad vychádza z modelu cenovej elasticity, podľa ktorého by 25 % clo mohlo zvýšiť cenu európskych vozidiel v USA o 10 až 25 %, čo by viedlo k poklesu dopytu o približne 20 %. V kontexte Slovenska to predstavuje reálnu hrozbu nepredaných 20 000 automobilov, ktoré bude potrebné **buď umiestniť na iné trhy, alebo ich presmerovať na domáceho zákazníka** cez vhodné stimuly.
- Najviac ohrozené sú závody Volkswagen Bratislava (16 % produkcie ide do USA) a Jaguar Land Rover Nitra (až 24 % produkcie exportovanej za Atlantik).

Predpokladaný rozsah dopadov na slovenskú ekonomiku

- HDP Slovenska môže poklesnúť o viac ako 0,6 %.
- Výpadok exportu sa odhaduje na 1,1 miliardy eur.
- Výpadok príjmov do rozpočtu: viac ako 100 miliónov eur ročne.
- Ohrozených môže byť 9 000 až 15 000 pracovných miest v rámci celého hodnotového reťazca.

Tieto dopady budú najviditeľnejšie v regiónoch závislých od automotive priemyslu, ale prejavia sa aj v mzdách a spotrebe domácností.

Nepriame a systémové riziká

Slovensko je **najviac automobilovo orientovanou krajinou na svete** – na počet obyvateľov tu vyrobíme najviac áut globálne. **Až 16 % slovenskej pracovnej sily v priemysle** je zamestnaných v automotive. Okrem priamych strát z amerického trhu je vážnym rizikom aj **reexport cez Nemecko**, ktoré odoberá **20 % slovenského exportu** a ktoré samo čelí tlaku cieľ.

Celkový kontext

Dopad ciel uvalených USA v skutočnosti nebude mať na Slovensko tak výrazný dopad ako vládou zavedené konsolidačné opatrenia. Vďaka nim Slovensko už teraz nie je konkurencieschopné ani v samotnom priestore EÚ.

Skutočným dôvodom, prečo sa priemyslu nebude dariť sú konsolidačné opatrenia ako zvýšenie sadzby DPH, zvýšenie dani z príjmu právnických osôb, zavedenie transakčnej dane či zvýšenie zaťaženia práce vysokokvalifikovaných zamestnancov. Kvôli nim prehrávame boj o nové zákazky a zreálnili hrozbu, že naše automobilové závody nezískajú výrobu nových modelov.

Slovenská vláda by mala vytvárať pre podnikateľov čo najlepšie prostredie, aby dokázali prekonať napríklad aj americké clá.

B. Návrhy riešení dopadov amerických ciel

1. Kurzarbeit

Vplyvom amerických ciel príde k ohrozeniu **9 000 až 15 000 pracovných miest**. Európska únia a aj Slovensko ešte len hľadá možnosti na kompenzáciu straty odbytu. Aj firmy potrebujú určitý čas na to, aby zmenili svoje stratégie a prispôbili sa aktuálnej situácii. Bolo by však pre nich **neefektívne predčasne pristúpiť k prepúšťaniu zamestnancov**.

Vláda by mala zaujať jasné stanovisko, či zavedenie ciel zo strany USA bude považované na vonkajší **faktor**, na základe ktorého môžu zasiahnuté spoločnosti získať nárok na kurzarbeit. Takýto signál zníži tlak a neistotu podnikov a umožní im plynulejšie prispôbenie.

V súvislosti s kurzarbeit je potrebné pristúpiť aj k **úprave obdobia nároku na kurzarbeit z najviac 6 na najviac 12 mesiacov v rámci 24 mesiacov**. Najmä z dôvodu viacerých kríz, ktorým podniky čelili v poslednom období a vo veľmi krátkom slede. Mohlo by sa stať, že niektoré zo zasiahnutých podnikov by sa nemuseli kvalifikovať na podporu alebo by ju získali len na výrazne obmedzený čas.

2. Odpočet DPH na polovicu z motorových vozidiel a motocyklov používaných podnikateľmi aj na súkromné účely

V oblasti zdaňovania sa v spoločnom európskom priestore smernica 2006/112/ES o spoločnom systéme dane z pridanej hodnoty. Slovenská republika požiadala Európsku komisiu o schválenie výnimky z pravidiel DPH podľa smernice EÚ, s cieľom obmedziť odpočet DPH na polovicu z motorových vozidiel a motocyklov používaných aj na súkromné účely, ako aj pri súvisiacich službách a pohonných látkach.

Predpokladáme, že toto zníženie odpočtu DPH vláda plánuje zaradiť medzi konsolidačné opatrenia s cieľom zvýšiť príjem štátneho rozpočtu. Opatrenie vo vzťahu k zavedeniu amerických cieľ však nemá zmysel a je dokonca kontraproduktívne. Vláda by teraz mala primárne prijímať opatrenia na podporu domáceho trhu a predaja motorových vozidiel a nie opatrenia smerujúce práve k zníženiu domáceho dopytu.

3. Koordinovaná podpora domáceho trhu

a) Šrotovné

Z historického pohľadu vieme, že krízové situácie sa dajú zvládnuť rozumným zásahom. V **roku 2008 počas globálnej finančnej krízy** sa európske štáty rozhodli pre **koordinovanú podporu domáceho trhu cez tzv. šrotovné**. Výsledkom bolo udržanie výroby aj pracovných miest.

Princíp šrotovného je, že vláda **spolufinancuje kúpu nových osobných vozidiel občanom**, ktorí dali ekologicky zošrotovať svoje staré vozidlo. Tento krok má priniesť **záujem občanov o kúpu nových vozidiel a tým napomôcť k odbytu automobilových spoločností**.

Ak podobný prístup zavedú aj iné krajiny EÚ, opäť sa to pozitívne odrazí na objednávkach práve našich výrobných závodov. **Európsky trh má 449 miliónov spotrebiteľov**, teda **viac než americký (347 miliónov)**. Otvára to obrovský priestor na **presmerovanie vývozu a stimuláciu domáceho trhu**.

Výrobcovia si tak udržia objem výroby a znížia závislosť od USA. Zároveň to môže:

- posilniť **prechod na elektromobilitu**,
- znížiť **emisnú stopu vozového parku**,
- mobilizovať **domáci dopyt a stabilizovať zamestnanosť**.

Pozitívny dopad opatrenia prvočne pocítiť materské spoločnosti automobilových výrobcov v iných krajinách Európskej únie. Tie ich však prenesú vo forme výrobných objemov na naše slovenské závody.

b) Podpora infraštruktúry pre elektromobily

Jedným z dôležitých nástrojov na stimuláciu domáceho dopytu je aj **masívna investícia do infraštruktúry pre elektromobily**. Vybudovanie **hustej a spoľahlivej siete nabíjacích staníc** môže výrazne zvýšiť atraktivitu domácich modelov elektrických vozidiel pre slovenských spotrebiteľov. Takáto infraštruktúra nielenže podporí predaj vozidiel vyrobených na Slovensku, ale zároveň prispeje k zrýchleniu prechodu na udržateľnejšiu mobilitu, čím sa naplnia aj environmentálne záväzky štátu a Európskej únie. Vytvorením priaznivých podmienok pre rozvoj elektromobility možno čiastočne **kompenzovať výpadky exportu do USA** a zároveň **nasmerovať výrobu späť na európsky trh**.